EITEM AR YR AGENDA: 7

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

19 Rhagfyr 2016

STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOLIG 2017 - 2020 A CHYLLIDEB 2017/18

CRYNODEB

Adroddiad gan Dawn Docx, Trysorydd am y Tro

Diben yr Adroddiad

1 Cyflwyno'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (SATC) ar gyfer 2017/18 i 2019/20 i'r Aelodau, sy'n cynnwys y gyllideb ddrafft ar gyfer 2017/18.

Cefndir

2 Mae angen i sefydliad effeithiol gael nifer o gynlluniau corfforaethol yn eu lle i sicrhau bod strategaeth gyffredinol a chynlluniau gwella'r Awdurdod yn cael eu cyflawni. Mae'r SATC yn cefnogi'r cynlluniau hyn ac yn sicrhau bod adnoddau'n cael eu cyfeirio at y meysydd a flaenoriaethwyd yn y Cynllun Gwella. Mae llunio SATC yn sicrhau bod dull strategol yn cael ei ddilyn mewn perthynas â chynllunio cyllidebau a chyllid dros y tymor hirach fel bod modd rheoli unrhyw newidiadau arfaethedig dros amser i sicrhau bod y trosglwyddiad yn un esmwyth.

3 Mae'r Cynllun Gwella blynyddol yn nodi sut y mae'r Awdurdod yn bwriadu cyflawni ei gyfrifoldebau statudol ac anstatudol tuag at y bobl a wasanaethir ganddo. Caiff ei ddiweddaru bob blwyddyn mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid, ac mae'n nodi'r prif amcanion ar gyfer y flwyddyn i ddod felly mae'r ddogfen yn elfen allweddol o'r SATC.

4 Mae'r amcanion yn nodi sut y gall yr Awdurdod gynnal a gwella'r modd y mae'n darparu gwasanaethau gweithredol tra hefyd yn cydnabod bod angen cyfyngu ar y gofyniad ychwanegol ar y gyllideb oherwydd y gostyngiad parhaus yn y cyllid ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus.

5 Yr Amcanion Gwella drafft a gymeradwywyd ar gyfer 2017/18 a'r blynyddoedd wedi hynny oedd: cynnal y lefel bresennol o waith atal tanau; ailfalansio adnoddau i gyfateb i risg ar gyfer ymatebion brys; amrywio rôl y diffoddwyr tân er mwyn cynnig gwasanaeth ychwanegol i'r cyhoedd a chau'r bwlch o £2.3 miliwn a amcangyfrifir am dair blynedd yn y cyllid ar gyfer y Gwasanaeth.

6 Am y tair blynedd ariannol ddiwethaf, mae'r Awdurdod Tân ac Achub wedi gwneud arbedion o £3.5 miliwn drwy fod yn effeithiol yn cael 0.65% o leihad yn y gofyniad ar y gyllideb net, ac amsugno unrhyw godiadau megis dyfarniadau cyflog, costau ariannu cyfalaf a chwyddiant cyffredinol. Er mwyn sicrhau'r arbedion hyn, mae'r Awdurdod wedi cyflawni mewn perthynas â nifer o opsiynau a ddewiswyd gan yr Aelodau, a oedd yn cynnwys newidiadau i'r system gylchrestru; ail-strwythuro'r rheolwyr; adolygiad o ofal peiriannau cyrraedd yn uchel; staffio diogelwch tân cymunedol; a staffio gwasanaethau cefnogol. Yn gyffredinol, mae'r gweithlu wedi lleihau 9% dros y cyfnod ond, er gwaethaf y gostyngiadau hyn mae'r Awdurdod yn parhau i gyflawni'n llwyddiannus mewn perthynas â'i amcanion.

7 Cytunodd yr Aelodau ar y strategaeth ariannol i'w hargymell yn y Cynllun Gwella, sef cau'r bwlch ariannu dros y 3 blynedd nesaf. Y strategaeth y cytunwyd arni yw cynyddu'r cyfraniadau gan yr awdurdodau cyfansoddol ym mlwyddyn 1 a lleihau'r costau rhedeg erbyn blwyddyn 3. Y cynnydd arfaethedig ym mlwyddyn 1 yw £1.7m. Wedi'i gynnwys yn y cynnydd, mae'r diffyg cyllidebol ar gyfer 2016/17, sef £740k a ariannwyd o gronfeydd wrth gefn.

Setliad Dros Dro gan Lywodraeth Cymru

8 Caiff Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru ei ariannu drwy gyfraniadau gan y chwe awdurdod cyfansoddol yng Ngogledd Cymru. Daw'r cyllid i awdurdodau lleol yng Nghymru drwy'r cyllid allanol cyfun (a*ggregate external finance (AEF*)) (sy'n cynnwys y grant cynnal refeniw a'r ardrethi annomestig a ailddosbarthwyd), a

newidiadau yn refeniwiau trethi lleol. Y rhaniad cyllid ar gyfer y rhan fwyaf o awdurdodau yw 75% AEF, 25% treth gyngor. Mae hyn yn golygu y byddai angen i'r dreth gyngor gynyddu 6% am bob 2% o ostyngiad yn yr AEF er mwyn cadw'r un lefel o gyllid.

9 Cyhoeddwyd y setliadau dros dro ar gyfer yr awdurdodau lleol yng Nghymru ar 19 Hydref 2016 a dyma'r newidiadau yn y AEF ar gyfer yr awdurdodau yng Ngogledd Cymru yn 2017/18:

Awdurdod Unedol	% Newid
Ynys Môn	0.3
Gwynedd	0.9
Conwy	0.4
Sir Ddinbych	0.5
Sir y Fflint	0.1
Wrecsam	-0.5
Newid ar Gyfartaledd	0.28

10 Bydd yr Aelodau'n nodi bod Llywodraeth Cymru yn methu darparu arwydd o'r AEF y tu hwnt i 2017/2018.

11 Nid oes cap swyddogol wedi'i osod ar gynnydd yn y dreth gyngor, ond nid yw'r rhan fwyaf o awdurdodau yn mynd y tu hwnt i gap y maent yn ei osod arnynt eu hunain, sef 5%. Y cynnydd ar gyfartaledd yn awdurdodau Gogledd Cymru yn y flwyddyn flaenorol oedd 3.95%.

Materion Gweithredol

12 Rhoddwyd cyflwyniadau am y pwysau ariannol i Weithgor y Cynllun Gwella ac i'r Pwyllgor Archwilio rhwng Ionawr a Mehefin, a chafwyd trafodaethau helaeth ar ffyrdd o gau'r bwlch cyllido. Penderfynodd yr Aelodau beidio â lleihau gwasanaethau yn 2017/18 ond, yn hytrach, i gynllunio i leihau gwasanaethau erbyn 2019/20.

13 Mae'r Cynllun Gwella yn cynnwys amcan i edrych ar ailfalansio'r adnoddau i gyfateb i'r risg ar gyfer ymatebion brys. Bydd newidiadau i'r modd y caiff criwiau tân eu cynllunio a'u rheoli yn arwain at rai arbedion oherwydd defnyddir adnoddau'n fwy effeithlon.

14 Yr amcan cyntaf yn y Cynllun Gwella yw parhau i gadw pobl yn ddiogel rhag tân yn eu cartrefi. Er mwyn cyflawni mewn perthynas â'r amcan pwysig hwn, penderfynwyd na fyddai unrhyw ostyngiad yn y gwaith diogelwch tân cymunedol a wneir gan y Gwasanaeth.

15 Yr amcan olaf yn y Cynllun Gwella oedd chwilio am opsiynau i ehangu rôl y diffoddwyr tân er mwyn cynorthwyo rhagor yn y gymuned a lleihau'r pwysau ar wasanaethau eraill fel yr ambiwlans a gofal cymdeithasol. Wrth newid y rôl, daw rhywfaint o gostau ychwanegol ar gyfer hyfforddiant a chyfarpar a chostau sy'n gysylltiedig â'r rheoli'r swyddogaeth. Ond, fe fydd hyn yn darparu arbedion cyffredinol i'r sector cyhoeddus yn ehangach.

Prif Ragdybiaethau'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig

16 Mae'r prif ragdybiaethau sy'n sail i'r SATC yn cynnwys:

- galwadau o ran gwasanaethau gweithredol yn seiliedig ar gynlluniau strategol y Gwasanaeth
- yr adnoddau sydd ar gael gan Lywodraeth Cymru
- yr effaith ar yr awdurdodau cyfansoddol o ganlyniad i gynyddu'r cyfraniadau
- lefel y pwysau chwyddiant ar gyllidebau allweddol, megis cyflogau
- dyfodiad yr ardoll prentisiaethau
- darparu prosiectau newid trawsffurfiadol.

17 Caiff effaith chwyddiant cyffredinol ei reoli bob blwyddyn gan brosiectau sy'n ceisio lleihau defnydd a/neu arbedion effeithlonrwydd. Ond, mae yna gostau ychwanegol nad oes modd eu hosgoi ac na ellir eu rheoli am i lawr, fel dyfarniadau cyflog; mynegeio ar gytundebau lefel gwasanaeth; cynnydd mewn yswiriant a'r costau sy'n gysylltiedig â chael rhaglen gyfalaf. Dyma'r rhagdybiaethau a ddefnyddir ar gyfer y SATC lle nad yw'r union gynnydd yn hysbys ar hyn o bryd:

Math o Wariant	17/18	18/19	19/20
Dyfarniad cyflog	1%	1%	1%
Ynni	1%	2%	10%*
Cytundebau Lefel Gwasanaeth	3%	3%	3%

* yr effaith a ragwelir o ganlyniad i'r ardoll newid hinsawdd

18 O 1 Ebrill 2017 ymlaen, mae Llywodraeth y D.U. yn cyflwyno ardoll prentisiaethau ar gyfer pob cyflogwr sydd â bil cyflogau sy'n uwch na £3 miliwn. Mae'r ardoll yn 0.5% o gyflog gros, a'r gost a amcangyfrifir ar gyfer y gwasanaeth yn 2017/18 yw £74k.

19 Mae'r costau refeniw sy'n gysylltiedig â chael rhaglen gyfalaf wedi'u cyfrifo ar sail y math o wariant ar asedau a'r cyfnod ad-dalu, ac amcangyfrif o'r llog sy'n daladwy ar y benthyciadau ychwanegol sydd eu hangen i ariannu'r rhaglen.

Sefyllfa'r Gyllideb Sylfaenol

20 Mae'r costau ychwanegol a amcangyfrifir fel y nodir uchod wedi cael eu hychwanegu at gyllideb sylfaenol y flwyddyn flaenorol. Newidiadau gweithredol megis ailgysoni'r gyllideb ar gyfer diffoddwyr tân y system RDS er mwyn adlewyrchu'n fwy cywir faint o bobl a gyflogir, darparu hyfforddiant yn fewnol a newidiadau hysbys eraill a wnaethpwyd i'r gyllideb sylfaenol. Dyma'r sefyllfa ar ôl y newidiadau hyn:-

Cyllideb Sylfaenol wedi'i Haddasu £ miliwn	16/17 Gwirion-eddol	17/18	18/19	19/20
Sylfaen Gwariant Net	32.776	33.575	33.935	34.692
Cyfraniad yr Awdurdodau Cyfansoddol	31.886	33.575	33.524	33.792
Diffyg Cyllidebol	0.890	0	0.411	0.90

21 Er mwyn i'r Awdurdod weithredu'r strategaeth i ymorol am y bwlch cyllido, bydd angen iddo ganfod arbedion fel y nodir yn y tabl uchod. Heb y cynnydd arfaethedig i'r awdurdodau cyfansoddol, byddai angen cael arbedion gwerth £2.8 miliwn erbyn 2019/20.

22 Y cynnig ar hyn o bryd yw defnyddio cronfeydd wrth gefn i danategu'r gyllideb ar gyfer 2018/19, ond yn y tymor hirach bydd yn rhaid i'r Aelodau benderfynu sut i wneud yr arbedion angenrheidiol a allai effeithio ar y gwasanaethau.

Cronfeydd wrth gefn

23 Mae’r awdurdodau tân ac achub yng Nghymru yn anarferol yn y modd mai dim ond ers 2009 y maent yn cael dal cronfeydd wrth gefn, sef ers dyfodiad ‘Gorchymyn Cynlluniau Gwasanaethau Tân ac Achub Cyfunol (Amrywio) (Cymru) 2009’. Digwyddodd y newid yn y ddeddfwriaeth i gydnabod y baich posibl ar gyllidebau cynghorau petai’r awdurdodau angen cyfraniad ychwanegol mewn rhyw flwyddyn. O 2009 ymlaen, mae defnyddio cronfeydd wrth gefn wedi bod yn rhan hollbwysig o reoli materion ariannol yr Awdurdod Tân ac Achub ac mae wedi sicrhau na fyddai angen cyfraniadau diwygiedig mewn unrhyw flwyddyn.

24 Mae rheoli a defnyddio cronfeydd gefn yn briodol yn rhan o waith rheoli a chynllunio ariannol da.

25 Gweler isod y cronfeydd refeniw defnyddadwy y mae disgwyl i’r Awdurdod Tân ac Achub eu cael ar 31 Mawrth 2017.

Cronfa wrth gefn	Gwerth £m	Pwrpas
Cronfa Gyffredinol wrth gefn	2.70	Er mwyn lleddfu effaith digwyddiadau annisgwyl, argyfyngau a llifoedd arian anwastad. Er mwyn ymorol am gostau trosglwyddo o gynlluniau na ellid eu hariannu o’r gyllideb refeniw. Defnyddir i danategu’r gyllideb refeniw. Amcangyfrifir y bydd £537k yn cael ei ddefnyddio i danategu’r gyllideb ar gyfer 16/17.
Cronfa Gyfalaf	0.40	Defnyddir fel cyfraniad at gost gwariant cyfalaf i leihau costau ariannu cyfalaf yn y dyfodol. Defnyddir hyn yn 16/17.
Cronfeydd a Glustnodwyd	0.625	Arian a neilltuwyd ar gyfer prosiectau penodol. Mae’r prosiectau’n cynnwys cyfarpar ar gyfer archwiliadau diogelwch tân yn y cartref, costau trosglwyddo radio, a chynnydd mewn cyfraddau llog. Defnyddir y rhan fwyaf ohonynt yn 16/17.

26 Cynigir defnyddio'r cronfeydd a glustnodwyd a'r gronfa gyfalaf ar gyfer y pwrpas y neilltuwyd. Mae'r rhain wedi eu hymgorffori yn y broses flaengynllunio, ac os na chânt eu defnyddio ar gyfer y pwrpas a neilltuwyd, byddent yn achosi i'r Awdurdod gael costau ychwanegol.

27 Amcangyfrif mai £2.16 miliwn yw gwerth y Cronfeydd wrth gefn sydd ar gael ar gyfer pwrpas cyffredinol.

28 Oherwydd yr heriau a wynebir o ran lleihau'r gyllideb sylfaenol, mae'n briodol defnyddio rhywfaint o'r cronfeydd hyn i gynorthwyo i gyflawni prosiectau newid. Ar hyn o bryd, nid yw cost y prosiectau hyn yn wybyddus ond mae'n ddoeth sicrhau bod arian ar gael os oes angen.

29 £0.760 miliwn yw'r diffyg cyllidebol ar gyfer 2016/17, ac mae'n cael ei danategu o'r cronfeydd wrth gefn. Yn ôl yr amcangyfrifon presennol, caiff £0.537 miliwn o'r gronfa a neilltuwyd ei defnyddio yn ystod y flwyddyn. Oherwydd y cronfeydd sydd ar gael, byddai'n bosibl tanategu'r gyllideb ar gyfer 2018/19 o'r cronfeydd wrth gefn.

Cyllideb Refeniw 2017/18

30 Er mwyn sicrhau cyllideb fantoledig ar gyfer 2017/18, bydd yn rhaid i'r cyfraniadau gan yr awdurdodau cyfansoddol gynyddu £1.7 miliwn. Mae hyn yn gynnydd o 5.3% o gymharu â chyfraniadau 2016/17. Mae'r cynnydd mawr o ganlyniad i dynnu'r tanategiad o'r flwyddyn flaenorol a'r pwysau ar gyllideb ar gyfer 2017/18.

31 Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod hyn yn uwch na'r hyn roedd yr awdurdodau cyfansoddol yn ei ddisgwyl. Felly, mae'r trafodaethau'n parhau gyda swyddogion adran 151 i weld a ellir rhoi peth o'r cynnydd ar waith fesul cam dros ddwy flynedd. Fodd bynnag, os cytunir i hyn, bydd angen rhywfaint o danategiad o'r cronfeydd wrth gefn yn 2017/18.

Y Goblygiadau Ariannol

32 Ymdrinnir â'r goblygiadau ariannol yng nghorff yr adroddiad.

Asesiad Risg Cydraddoldeb

33 Nid yw'r SATC yn cynnwys cynigion ar gyfer lleihau costau yn 2017/18 felly nid oes angen cael asesiad effaith ar gydraddoldeb.

Argymhelliad

34 Bod yr aelodau'n:

(i) cymeradwyo'r gyllideb ar gyfer 2017/18 ynghyd â'r cynnydd cysylltiedig yn y cyfraniadau gan yr awdurdodau cyfansoddol ac yn nodi'r strategaeth ariannol tymor canolig;

(ii) cytuno, os bydd unrhyw newidiadau cyn 15 Chwefror, fod y pwerau i addasu lefel y gyllideb yn cael eu dirprwyo i'r Trysorydd mewn ymgynghoriad â'r Cadeirydd, y Prif Swyddog Tân a'r Clerc.